A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2025. január 28.*

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – EUMSZ 101. cikk – 2014/104/EU irányelv – Versenyjogi jogsértések miatti kártérítési keresetek – A 2. cikk 4. pontja – A »kártérítési kereset« fogalma – A 3. cikk (1) bekezdése – Az elszenvedett kár teljes megtérítéséhez való jog – Kártérítési követelések jogi szolgáltatóra történő engedményezése – Az ilyen szolgáltató e követelések csoportos behajtására vonatkozó kereshetőségi jogának elismerését kizáró nemzeti jog – 4. cikk – A tényleges érvényesülés elve – Az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének első bekezdése – A hatékony bírói jogvédelemhez való jog”

A C-253/23. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Landgericht Dortmund (dortmundi regionális bíróság, Németország) a Bírósághoz 2023. április 20-án érkezett, 2023. március 13-i határozatával terjesztett elő

az **ASG 2 Ausgleichsgesellschaft für die Sägeindustrie Nordrhein-Westfalen GmbH**

és

a **Land Nordrhein-Westfalen**

között,

az **Otto Fuchs Beteiligungen KG**,

a **Bundeskartellamt**

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: K. Lenaerts elnök, F. Biltgen, K. Jürimäe (előadó), C. Lycourgos, I. Jarukaitis, A. Kumin, N. Jääskinen és D. Gratsias tanácselnökök, E. Regan, I. Ziemele, J. Passer, Csehi Z. és O. Spineanu-Matei bírák,

főtanácsnok: M. Szpunar,

hivatalvezető: D. Dittert egységvezető,

* Az eljárás nyelve: német.

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2024. május 7-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– az ASG 2 Ausgleichsgesellschaft für die Sägeindustrie Nordrhein-Westfalen GmbH képviseletében R. Lahme és A. Ruster Rechtsanwälte,

– a Land Nordrhein-Westfalen képviseletében J. Haereke, D. Hamburger, C. Kusulis, S.-O. Nündel, G. Schwendinger, F. Süß és K. Teitscheid Rechtsanwälte,

– az Otto Fuchs Beteiligungen KG képviseletében J.-H. Allermann és C. Thiel von Herff Rechtsanwälte,

– a Bundeskartellamt képviseletében J. Nothdurft és K. Ost, meghatalmazotti minőségben,

– a német kormány képviseletében J. Möller és R. Kanitz, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében A. Keidel és G. Meeβen, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2024. szeptember 19-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésével együtt értelmezett EUMSZ 101. cikk és az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikke első bekezdésének értelmezésére, valamint a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról szóló, 2014. november 26-i 2014/104/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 349., 1. o.) 2. cikke 4. pontjának, 3. cikke (1) bekezdésének és 9. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az ASG 2 Ausgleichsgesellschaft für die Sägeindustrie Nordrhein-Westfallen GmbH (a továbbiakban: ASG 2) és a Land Nordrhein-Westfalen (Észak-Rajna-Vesztfália tartomány, Németország; a továbbiakban: Land) között folyamatban lévő azon jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgyát az a csoportos kártérítési kereset képezi, amelyet az ASG 2 azon kártérítési követelések alapján indított, amelyeket 32 fűrészüzem engedményezett rá az EUMSZ 101. cikk azon megsértését követően, amelyet állítólag a Land és más erdőtulajdonosok követtek el.

Jogi háttér

Az uniós jog

A Charta

3 A Chartának „A hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog” című 47. cikke az első bekezdésében a következőképpen rendelkezik:

„Mindenkinek, akinek az Unió joga által biztosított jogait és szabadságait megsértették, az e cikkben megállapított feltételek mellett joga van a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz.”

Az 1/2003 rendelet

4 Az [EUMSZ 101.] és [EUMSZ 102. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) (13) preambulumbekezdése értelmében:

„Amennyiben az esetleg valamely megállapodás vagy magatartás tilalmához vezető eljárás során a vállalkozások olyan kötelezettségvállalásokat ajánlanak fel [az Európai] Bizottságnak, amelyek annak aggályait megszüntetik, a Bizottságnak képesnek kell lennie arra, hogy olyan határozatokat hozzon, amelyek e kötelezettségvállalásokat az érintett vállalkozásokra nézve kötelezővé teszik. A kötelezettségvállalási határozatokban meg kell állapítani, hogy a Bizottság fellépésének már nincs alapja, annak megállapítása nélkül, hogy volt-e, vagy fennáll-e jogsértés. A kötelezettségvállalási határozatok nem sértik a tagállamok versenyhatóságainak és bíróságainak azon jogkörét, hogy jogsértést állapítsanak meg és döntsenek az ügyben. A kötelezettségvállalási határozatnak nincs helye olyan esetben, amelyben a Bizottság bírságot kíván kiróni.”

5 E rendelet „Kötelezettségvállalások” című 9. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Ha a Bizottság olyan határozatot szándékozik elfogadni, amely a jogsértés befejezését írja elő, és az érintett vállalkozások olyan kötelezettségvállalásokat ajánlanak fel, hogy a Bizottság által számukra az előzetes értékelésben kifejezett elvárásoknak eleget tesznek, a Bizottság határozatával ezeket a kötelezettségvállalásokat a vállalkozások számára kötelezővé teheti. Az ilyen határozat határozott időre fogadható el és azt mondja ki, hogy a Bizottság részéről semmilyen további intézkedés nem indokolható.”

A 2014/104 irányelv

6 A 2014/104 irányelv (4), (12) és (13) preambulumbekezdése kimondja:

„(4) Az uniós és a nemzeti versenyjogi jogsértésekből eredő kár megtérítéséhez való uniós jog szükségessé teszi, hogy valamennyi tagállamnak az e jog hatékony gyakorlását biztosító eljárási szabályai legyenek. A hatékony jogorvoslati eljárások szükségessége az [EUSZ 19. cikk] (1) bekezdésének második albekezdésében és [a Charta] 47. cikkének első

bekezdésében meghatározott hatékony jogvédelemhez való jogból is következik. A tagállamoknak hatékony jogvédelmet kell biztosítaniuk az uniós jog hatálya alá tartozó területeken.

[…]

(12) Ez az irányelv megerősíti az uniós versenyjogi jogsértésekkel okozott kár megtérítéséhez való jogra vonatkozó uniós vívmányokat – különös tekintettel a Bíróság ítélkezési gyakorlatában meghatározott kereshetőségi jogra és kárfogalomra –, és nem zárja ki ezek jövőbeli továbbfejlődését. Bárki, aki ilyen jogsértéssel okozott kárt szenvedett el, kártérítést követelhet a ténylegesen bekövetkezett vagyoni veszteségért *(damnum emergens)* és a számára elmaradt haszonért *(lucrum cessans)*, valamint kamatokra is jogosult, függetlenül attól, hogy a nemzeti jog e kategóriákat külön-külön vagy együttesen állapítja-e meg. […]

(13) A kártérítéshez való jog valamennyi természetes és jogi személyt – fogyasztókat, vállalkozásokat és hatóságokat egyaránt – megillet, függetlenül attól, hogy közvetlen szerződéses kapcsolat állt-e fenn a jogsértő vállalkozással, illetve attól, hogy a jogsértést valamely versenyhatóság előzetesen megállapította-e. Nem indokolt, hogy ez az irányelv az EUMSZ 101. és 102. [cikk] érvényesítésére szolgáló kollektív jogorvoslati mechanizmusok bevezetését írja elő a tagállamok számára. Az esélyvesztés miatti kártérítés sérelme nélkül az ezen irányelv szerinti teljes kártérítés nem vezethet az elszenvedett kár mértékét meghaladó kártérítéshez, így büntető jellegű, többszörös vagy egyéb kártérítéshez.”

7 Ezen irányelv 1. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Ez az irányelv bizonyos, annak biztosításához szükséges szabályokat határoz meg, hogy a valamely vállalkozás vagy vállalkozások társulása által elkövetett versenyjogi jogsértés következtében kárt szenvedett személyek az adott vállalkozással vagy vállalkozások társulásával szemben hatékonyan érvényesíthessék az elszenvedett kár teljes megtérítésére vonatkozó jogukat. Ezenfelül olyan szabályokat is megállapít, amelyek – azáltal, hogy az [Európai] Unió egész területén azonos szintű védelmet biztosítanak az ilyen kárt elszenvedett valamennyi személynek – erősítik a torzulásoktól mentes belső piaci versenyt és elhárítják a belső piac megfelelő működésének akadályait.”

8 Az említett irányelv 2. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

[…]

4. »kártérítési kereset«: a nemzeti jog szerinti olyan kereset, amelyben egy állítólagos károsult fél, egy, az állítólagos károsult fél vagy felek nevében eljáró személy, – amennyiben az uniós vagy nemzeti jog ezt lehetővé teszi – vagy az állítólagos károsult fél jogát jogutódlással megszerző természetes vagy jogi személy, beleértve az igényt megszerző személyt is, kártérítési igényt terjeszt egy nemzeti bíróság elé;

[…]

12. »jogsértést megállapító jogerős határozat«: a jogsértést megállapító olyan határozat, amely rendes jogorvoslat keretében nem vagy már nem vizsgálható felül;

[…]”

9 Ugyanezen irányelv „A teljes kártérítéshez való jog” című 3. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A tagállamok biztosítják, hogy minden, versenyjogi jogsértés következtében kárt szenvedett természetes vagy jogi személynek lehetősége legyen e kár teljes körű megtérítését követelni és teljes körű kártérítést kapni.”

10 A 2014/104 irányelvnek „A tényleges érvényesülés és az egyenértékűség elve” című 4. cikke értelmében:

„A tényleges érvényesülés elvével összhangban a tagállamok biztosítják, hogy a kártérítési igények érvényesítésére vonatkozó valamennyi nemzeti szabály és eljárás oly módon kerüljön megállapításra és alkalmazásra, hogy ne tegyék a gyakorlatban megvalósíthatatlanná vagy túlzottan nehézzé a versenyjogi jogsértéssel okozott kár teljes megtérítésére vonatkozó uniós jog gyakorlását. Az egyenértékűség elvével összhangban az EUMSZ 101. vagy 102. [cikk] megsértésén alapuló kártérítési keresetekre vonatkozó nemzeti szabályok és eljárások nem lehetnek kedvezőtlenebbek az állítólagos károsult felekre nézve, mint a nemzeti jog megsértése miatt indított, hasonló kártérítési keresetekre irányadó szabályok és eljárások[.]”

11 Ezen irányelv 9. cikke (1) bekezdésének szövege a következő:

„A tagállamok biztosítják, hogy a valamely nemzeti versenyhatóság vagy felülvizsgálati bíróság által hozott jogerős határozatban megállapított versenyjogi jogsértés megtörténte ne legyen vitatható az EUMSZ 101. vagy 102. [cikk], illetve a nemzeti versenyjog alapján a nemzeti bíróságoknál indított kártérítési perekben.”

A német jog

12 A 2007. december 12-i Gesetz über außergerichtliche Rechtsdienstleistungen (Rechtsdienstleistungsgesetz) (a peren kívüli jogi szolgáltatásokról szóló törvény; BGBl. 2007 I., 2840. o.) (a továbbiakban: RDG) alapeljárásban alkalmazandó változata szerinti 1. §-ának (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„E törvény szabályozza a Németországi Szövetségi Köztársaságban a peren kívüli jogi szolgáltatások nyújtására való jogosultságot. Célja a jogkereső közönségnek, a jogviszonyoknak és a jogrendnek a képesítés nélkül nyújtott jogi szolgáltatásokkal szembeni védelme.”

13 Az RDG-nek „A jogi szolgáltatás fogalma” című 2. §-a a következőképpen rendelkezik:

„(1) Jogi szolgáltatás a más személy konkrét ügyeiben folytatott valamennyi tevékenység, amennyiben az az egyedi ügy jogi vizsgálatát teszi szükségessé.

(2) Jogi szolgáltatás – az (1) bekezdésben foglalt feltételek fennállásától függetlenül – a harmadik személy követelésének vagy harmadik személy nevében behajtás céljából engedményezett követelésnek a behajtása, ha a követelés behajtása önálló ügyletként történik, a behajtásra vonatkozó jogi vizsgálatot és tanácsadást (követelésbehajtási szolgáltatás) is beleértve. Az engedményezett követelések az első hitelező tekintetében nem minősülnek harmadik személy követelésének.

[…]”

14 Az RDG-nek a „Peren kívüli jogi szolgáltatások nyújtására való jogosultság” című 3. §-a értelmében:

„A peren kívüli jogi szolgáltatások önálló nyújtása csak az e törvény vagy bármely más törvény által vagy annak alapján megengedett mértékben engedélyezett.”

15 A RDG 10. §-ának szövege a következő:

„(1) Az illetékes hatóságnál nyilvántartásba vett természetes és jogi személyek, valamint jogképes személyegyesülések (nyilvántartásba vett személyek) különleges szakértelem alapján az alábbi területeken nyújthatnak jogi szolgáltatásokat:

1. követelésbehajtási szolgáltatások […]

[…]”

16 Az RDG „Különleges szakértelem, szakmai címek” című 11. §-ának (1) bekezdése így rendelkezik:

„A követelésbehajtási szolgáltatások különleges szakértelmet igényelnek a kért behajtási tevékenység szempontjából releváns jogterületeken, különösen a polgári jog, a kereskedelmi jog, az értékpapírjog és társasági jog, továbbá a polgári eljárásjog területén, ez utóbbiba beleértve a végrehajtási jogot és a fizetésképtelenségi jogot, valamint a költségekre vonatkozó jogot.”

17 Az RDG 12. §-a meghatározza a jogi szolgáltatások nyújtása céljából történő nyilvántartásba vétel feltételeit, az ezzel kapcsolatos részletek szabályozása, így többek között az e törvény 10. §-ában említett elméleti szakértelem bizonyítása érdekében pedig jogszabályi engedélyt ír elő.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

18 2020. március 31-én az ASG 2 kartell által okozott kár megtérítése iránti csoportos keresetet indított a Land ellen a Landgericht Dortmund (dortmundi regionális bíróság, Németország), vagyis a kérdést előterjesztő bíróság előtt olyan jogok alapján, amelyeket 32 németországi, belgiumi és luxemburgi székhelyű fűrészüzem (a továbbiakban: érintett üzemek) engedményezett rá.

19 A Landdal szemben azt kifogásolták, hogy az EUMSZ 101. cikket megsértve legalább a 2005. június 28. és 2019. június 30. közötti időszakban egységesítette a fenyő törzsfa (a továbbiakban: hengeres faanyag) árát saját maga és az e tartománybeli más erdőtulajdonosok tekintetében (a továbbiakban: szóban forgó kartell).

20 A Bundeskartellamt (szövetségi versenyhatóság, Németország) megvizsgálta e magatartást, 2009 -ben pedig a Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen (a versenykorlátozás tilalmáról szóló törvény) 32b. §-a és az EUMSZ 101. cikk alapján kötelezettségvállalási határozatot fogadott el a Land, valamint a hengeres faanyag forgalmazásában hasonló módon érintett egyéb tartományok vonatkozásában (a továbbiakban: 2009. évi határozat).

21 Az érintett fűrészüzemek azon kár megtérítését kérik a Landtól, amelyet álláspontjuk szerint a szóban forgó kartell teljes időtartama alatt azon állítólagosan túlzott árak miatt szenvedtek el, amelyeket az e tartományból származó hengeres faanyag ellenében e kartell folytán kellett megfizetniük.

22 E célból mindegyik érintett fűrészüzem az ASG 2-re engedményezte a szóban forgó kartell által neki okozott kár megtérítéséhez való jogát. Így az ASG 2 – amely az RDG értelmében vett „jogi szolgáltatóként” az e törvény szerinti engedéllyel rendelkezik – a kérdést előterjesztő bíróság előtt csoportos jelleggel, saját nevében és saját költségén, de az engedményezők javára, sikerdíj ellenében kéri e kár megtérítését.

23 A szóban forgó kartellel okozott kár jogcímén érvényesített kártérítési követelés több százezer olyan hengeresfaanyag-vásárlást érint, amelyeket az érintett fűrészüzemek bonyolítottak. E vásárlások összege minden egyes fűrészüzem vonatkozásában több ezer, sőt több tízezer ügyletet tesz ki.

24 A kérdést előterjesztő bíróság előtt a Land vitatja mind a kereset megalapozottságát, mind pedig az ASG 2 kereshetőségi jogát. Ez utóbbi tekintetében azt állítja, hogy az érintett fűrészüzemek az RDG megsértésével engedményezték kártérítési jogaikat az ASG 2-re, így ezek az engedményezések semmisek. Az az engedély ugyanis, amellyel az ASG 2 az RDG alapján rendelkezik, nem jogosítja fel őt arra, hogy olyan károkból eredő követeléseket érvényesítsen, amelyek a versenyjog feltételezett megsértése folytán keletkeznek.

25 A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a német jogban a számos személyt érintő tömeges károk vagy csekély összegű károk esetén a jogalanyok követelései összevonhatók a követelések engedményezésének olyan mechanizmusa *(Abtretungsmodell)* révén, amelyet „csoportos behajtási keresetnek” *(Sammelklage-Inkasso)* is neveznek (a továbbiakban: csoportos behajtási kereset). Ennek keretében az állítólagos károsultak az állítólagos követeléseiket olyan jogi szolgáltatóra engedményezik, amely megkapta az RDG-ben előírt azon engedélyt, amely főszabály szerint felhatalmazza őt arra, hogy ezen összevont követeléseket saját nevében és költségére, az engedményezők javára, sikerdíj ellenében érvényesítse.

26 A kérdést előterjesztő bíróság szerint e gyakorlatot a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) ítélkezési gyakorlata különböző típusú kártérítési keresetek tekintetében, így többek között az ingatlanok bérbeadásával vagy a légi utasok kártalanításával kapcsolatos jogviták keretében elismerte. Ezzel szemben egyes alsóbb fokú bíróságok akként értelmezik az RDG-t, hogy a csoportos behajtási kereset nem ismerhető el a versenyjog feltételezett megsértésével okozott kár megtérítésének területén, különösen akkor, ha úgynevezett *stand-alone* keresetről, vagyis olyan kártérítési keresetről van szó, amelyet nem azt követően indítanak, hogy valamely versenyhatóság jogerős és kötelező erejű határozatban ilyen jogsértést állapított volna meg, különösen ami a tényállás rögzítését illeti (a továbbiakban: önálló kártérítési kereset). A Bundesgerichtshofnak (szövetségi legfelsőbb bíróság) még nem volt lehetősége eldönteni e kérdést.

27 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint a német jog nem biztosít semmilyen, a csoportos behajtási keresettel egyenértékű igényérvényesítési lehetőséget, amely kartellügyekben lehetővé tenné a kártérítéshez való jog hatékony érvényesülését.

28 Ennélfogva a kartellel okozott kár megtérítéséhez való jog hatékonysága nem biztosított, különösen a számos károsultat érintő, csekély összegű károkat illetően. Ilyen esetben ugyanis a kár egyéni összege olyan alacsony, hogy az arra ösztönzi a jogalanyokat, hogy lemondjanak a kártérítéshez való azon jog érvényesítéséről, amelyet az uniós jog biztosít számukra.

29 E körülmények között a behajtásra irányuló csoportos kereset az egyetlen gazdaságilag észszerű és kivitelezhető lehetőség e kártérítés követelésére. A kérdést előterjesztő bíróság mindazonáltal azt az álláspontot képviseli, hogy az RDG rendelkezései értelmében – ahogyan azokat bizonyos nemzeti bíróságok értelmezték – az alapügyben szóban forgó engedményezéseket semmisnek kell tekintenie, vagyis az elé terjesztett keresetet el kellene utasítania.

30 Mindazonáltal e bíróság felveti azt a kérdést, hogy az uniós joggal ellentétes-e az RDG ilyen értelmezése azon az alapon, hogy a nemzeti jog ezen értelmezése – azáltal, hogy megakadályozza a szóban forgó kartell károsultjait abban, hogy a csoportos behajtási keresetet indítsanak – összeegyeztethetetlennek bizonyulhat mind a 2014/104 irányelvvel, mind pedig az uniós jog tényleges érvényesülésének elvével és a hatékony bírói jogvédelemhez való joggal.

31 A kérdést előterjesztő bíróság először is arra keresi a választ, hogy ilyen összeegyeztethetetlenség levezethető-e a 2014/104 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének – amely e bíróság álláspontja szerint kimondja a kartell károsultjainak a kartell által okozott kár teljes megtérítéséhez való, a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatában rögzített jogát – és ezen irányelv 2. cikke 4. pontjának együttes értelmezéséből. Ez utóbbi rendelkezés ugyanis kifejezetten a csoportos behajtási keresetre vonatkozik, mivel az említett rendelkezés értelmében vett „kártérítési kereset” fogalma magában foglalja „az állítólagos károsult fél jogát jogutódlással megszerző természetes vagy jogi személy” által indított keresetet, „beleértve az igényt megszerző személyt is”.

32 Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy összeegyeztethető-e az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésével és az EUMSZ 101. cikkel az, hogy a károsult személyek a nemzeti jognak a jelen ítélet 29. pontjában említett értelmezéséből eredően nem indíthatnak csoportos behajtási keresetet. E bíróság szerint, amint az kitűnik a Bíróság ítélkezési gyakorlatából és a 2014/104 irányelv rendelkezéseiből, bármely személy kérheti az általa a versenyjog megsértése miatt elszenvedett kár teljes megtérítését. A tagállamoknak ezért biztosítaniuk kellene az ilyen kár megtérítéséhez való jog tényleges érvényesülését azáltal, hogy nem teszik lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé annak gyakorlását. Ez hozzájárulna az abban megnyilvánuló közérdek védelméhez, hogy biztosítani kell az Unión belüli hatékony versenyt.

33 Harmadszor, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy sérti-e a károsult személyek hatékony bírói jogvédelemhez való, a Charta 47. cikkének első bekezdésében, az EUSZ 6. cikk (3) bekezdésében, valamint az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én Rómában aláírt európai egyezmény 13. cikkében biztosított jogát az, hogy e személyek a nemzeti jognak a jelen ítélet 29. pontjában említett értelmezéséből eredően nem indíthatnak csoportos behajtási keresetet. Az e bíróság előtt folyamatban lévő ügy tárgyát képezőhöz hasonló helyzetben ugyanis, amikor számos személyt érintő tömeges károkról vagy csekély összegű károkról van szó, a károsult személyek meg vannak fosztva annak lehetőségétől, hogy igénybe vegyék azt az egyetlen hatékony jogérvényesítési módot, amelyet a nemzeti jog a kártérítéshez való joguk érvényesítése érdekében biztosít.

34 A kérdést előterjesztő bíróság végül pontosítja: ha arra a következtetésre kellene jutni, hogy a nemzeti jog nem egyeztethető össze az uniós joggal, azt nem tudná az uniós joggal összhangban értelmezni, mivel az ilyen értelmezés *contra legem* lenne.

35 E körülmények között a Landgericht Dortmund (dortmundi regionális bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni az uniós jogot, különösen az EUMSZ 101. cikket, az EUSZ 4. cikk (3) bekezdését, a [Charta] 47. cikkét, valamint a [2014/104] irányelv 2. cikkének 4. pontját és 3. cikkének (1) bekezdését, hogy azzal ellentétes a tagállami jog olyan értelmezése és alkalmazása, amely az EUMSZ 101. cikkbe ütköző – [a 2014/104] irányelv 9. cikke, illetve az azt átültető nemzeti rendelkezések alapján kötelező erővel megállapított – jogsértés károsultját megakadályozza abban, hogy a követeléseit – különösen a tömegesen elszenvedett és kis értékű károk esetében – engedélyezett jogi szolgáltatóra engedményezze fiduciárius alapon, hogy ez utóbbi azokat más állítólagos károsultak követeléseivel összevontan, *follow-on* kereset útján érvényesítse, ha a kártérítési igények összevonására nincs más egyenértékű jogszabályi vagy szerződéses lehetőség, különösen mert azok nem vezetnek marasztaló ítélethez, vagy más eljárási okokból megvalósíthatatlanok, illetve gazdasági okokból objektíve észszerűtlenek, és így különösen a csekély értékű károk érvényesítése gyakorlatilag lehetetlen vagy mindenesetre túlzottan nehézkes lenne?

2) Mindenképpen így kell-e értelmezni az uniós jogot akkor, ha a szóban forgó kártérítési igényeket az Európai Bizottságnak vagy a nemzeti hatóságoknak az állítólagos jogsértésre vonatkozó előzetes, a 2014/104 irányelv 9. cikkén alapuló nemzeti rendelkezések értelmében kötelező erejű határozata nélkül kell érvényesíteni ([…] *stand-alone* kereset), ha a polgári peres eljárásban a kártérítési igények összevonásának más egyenértékű jogszabályi vagy szerződéses lehetőségei az első kérdésben már kifejtett okokból nem állnak rendelkezésre, és különösen, ha az EUMSZ 101. cikk megsértését egyébként egyáltalán nem, azaz sem közjogi *(public enforcement)*, sem magánjogi *(private enforcement)* jogérvényesítés útján nem perelnék?

3) Ha a két kérdés közül legalább az egyikre igenlő választ kell adni, mellőzni kell-e a német jog vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazását, ha az [uniós] joggal összhangban lévő értelmezés kizárt, ami azzal a következménnyel járna, hogy az engedményezések e szempontból mindenképpen érvényesek, és lehetővé válik a hatékony jogérvényesítés?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdés elfogadhatóságáról

36 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 2014/104 irányelv 2. cikkének 4. pontjával, 3. cikkének (1) bekezdésével, 4. cikkével és 9. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett EUMSZ 101. cikket, valamint a Charta 47. cikkének első bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes valamely nemzeti szabályozás azon értelmezése, amely azzal a hatással jár, hogy megakadályozza a versenyjog megsértése miatt állítólagosan károsult személyeket abban, hogy kártérítési jogaikat valamely jogi szolgáltatóra engedményezzék annak érdekében, hogy az csoportosan, úgynevezett *follow-on* kereset keretében, vagyis a versenyhatóság ilyen jogsértést megállapító jogerős határozatát követő kártérítési kereset (a továbbiakban: követő jellegű kártérítési kereset) útján érvényesítse azokat.

37 Az Otto Fuchs Beteiligungen, a Land és a Bizottság úgy véli, hogy ez a kérdés elfogadhatatlan. Az alapügyben indított keresetet nem követő jellegű, hanem önálló kártérítési keresetnek kell tekinteni.

38 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé terjesztett kérdésnek az uniós jog olyan értelmezésére kell vonatkoznia, amely a kérdést előterjesztő bíróság által meghozandó határozat szempontjából objektív módon szükséges (2023. január 12-i DOBELES HES ítélet, C-702/20 és C-17/21, EU:C:2023:1, 81. pont; 2024. január 9-i G. és társai [A rendes bíróságok bíráinak kinevezése Lengyelországban] ítélet, C-181/21 és C-269/21, EU:C:2024:1, 65. pont).

39 Egyedül az ügyben eljáró és a bírósági döntésért felelősséggel tartozó nemzeti bíróság feladata annak eldöntése, hogy az ügy sajátos jellemzőire tekintettel az ítélet meghozatala szempontjából szükséges-e az előzetes döntéshozatalra utalás, és valóban relevánsak-e a Bíróságnak feltett kérdések. Következésképpen, amennyiben az előterjesztett kérdések valamely uniós jogi szabály értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság – főszabály szerint – köteles határozatot hozni (2021. október 6-i Sumal ítélet, C-882/19, EU:C:2021:800, 27. pont; 2024. szeptember 19-i Booking.com és Booking.com [Deutschland] ítélet, C-264/23, EU:C:2024:764, 34. pont).

40 Ennélfogva az uniós jogra vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell, a Bíróság pedig csak akkor tagadhatja meg a nemzeti bíróságok által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálását, ha az uniós jogi szabály kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli és jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (2021. október 6-i Sumal ítélet, C-882/19, EU:C:2021:800, 28. pont; 2024. szeptember 19-i Booking.com és Booking.com [Deutschland] ítélet, C-264/23, EU:C:2024:764, 35. pont).

41 Márpedig a jelen ügyben az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy az első kérdés, amennyiben olyan esetre vonatkozik, amely követő jellegű kártérítési keresettel kapcsolatos, nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával.

42 A kérdést előterjesztő bíróság ugyanis jelzi, hogy olyan keresetet kell elbírálnia, amelyet az ASG 2 az érintett fűrészüzemek által a szóban forgó kartell miatt állítólagosan elszenvedett kár megtérítése iránt indított. E bíróság pontosítja, hogy az alapügyben a 2009. évi határozaton kívül nem létezik semmilyen más határozat.

43 Amint azt indítványának 55. pontjában a főtanácsnok is kiemelte, e határozatot a Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen (a versenykorlátozás tilalmáról szóló törvény) 32b. §-a alapján fogadták el, amelynek szövege megegyezik az 1/2003 rendelet 9. cikkének szövegével, amint azt a szövetségi versenyhatóság az írásbeli észrevételeiben megerősítette.

44 Márpedig az e rendelet 9. cikke alapján elfogadott, kötelezettségvállalásokra vonatkozó határozat nem tartalmaz semmilyen jogerős megállapítást az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk megsértését illetően.

45 Az említett rendelet (13) preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 9. cikke ugyanis előírja, hogy az e rendelkezés alapján indított eljárás keretében a Bizottság mentesül a jogsértés minősítésének és megállapításának kötelezettsége alól, mivel szerepe az érintett vállalkozások által felajánlott kötelezettségvállalások vizsgálatára és esetleges elfogadására korlátozódik,

tekintettel mind az előzetes értékelésében azonosított problémákra, mind pedig az általa követett célokra. A kötelezettségvállalásokra vonatkozó határozat elfogadása így lezárja az e vállalkozásokkal szembeni jogsértési eljárást, lehetővé téve számukra, hogy elkerüljék a versenyjog megsértésének megállapítását és a bírság esetleges kiszabását (lásd ebben az értelemben: 2010. június 29-i Bizottság kontra Alrosa ítélet, C-441/07 P, EU:C:2010:377, 40. és 48. pont).

46 Ami a 2009. évi határozatot illeti, a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információkból kitűnik, hogy e határozatban a szövetségi versenyhatóság a Land vonatkozásában együttműködési küszöbértékeket állapított meg a hengeres faanyag értékesítése tekintetében, valamint olyan intézkedéseket írt elő, amelyek a Land érintett piacon fennálló helyzetének korlátozására irányultak.

47 Következésképpen a 2009. évi határozat nem tekinthető a 2014/104 irányelv 2. cikkének 12. pontjával összefüggésben értelmezett 9. cikkének (1) bekezdése szerinti olyan határozatnak, amelyben valamely nemzeti versenyhatóság jogerősen megállapítja a versenyjog megsértését. Az ASG 2 által indított, az alapügy alapjául szolgáló kereset tehát nem tekinthető követő jellegű kártérítési keresetnek.

48 Ilyen körülmények között az első kérdés elfogadhatatlan.

A második és a harmadik kérdésről

49 Második és harmadik kérdésével, amelyeket együttesen kell megvizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 2014/104 irányelv 2. cikkének 4. pontjával, 3. cikkének (1) bekezdésével és 4. cikkével összefüggésben értelmezett EUMSZ 101. cikket, valamint a Charta 47. cikkének első bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes valamely nemzeti szabályozás azon értelmezése, amely azzal a hatással jár, hogy megakadályozza a versenyjog megsértése miatt állítólagosan károsult személyeket abban, hogy kártérítési jogaikat valamely jogi szolgáltatóra engedményezzék annak érdekében, hogy az csoportosan, önálló kártérítési kereset keretében érvényesítse azokat.

50 Igenlő válasz esetén e bíróság azt is tudni szeretné, hogy köteles-e mellőzni e nemzeti szabályozás releváns rendelkezéseinek alkalmazását abban az esetben, ha annak az uniós joggal összhangban álló értelmezése nem lehetséges.

Az elfogadhatóságról

51 Az Otto Fuchs Beteiligungen és a Land vitatja a második és a harmadik kérdés elfogadhatóságát.

52 Először is azt állítják, hogy a második kérdés hipotetikus vagy nem szükséges az alapjogvita elbírálásához, továbbá hogy sem ez a kérdés, sem pedig a harmadik kérdés nem az uniós jog értelmezésére vonatkozik.

53 Mindazonáltal a Bíróság rendelkezésére álló iratanyagból kitűnik, hogy az uniós jognak a kérdést előterjesztő bíróság által kért értelmezése nyilvánvalóan objektíve szükséges az alapjogvita elbírálásához.

54 A kérdést előterjesztő bíróság ugyanis arra keresi a választ, hogy a jelen ítélet 49. pontjában említett uniós jogi rendelkezésekkel ellentétes-e valamely nemzeti szabályozás azon értelmezése, amely azzal a hatással jár, hogy megakadályozza a szóban forgó kartell károsultjait abban, hogy csoportos behajtási keresetet indítsanak. Igenlő válasz esetén a kérdést előterjesztő bíróság azt is tudni szeretné, hogy milyen következtetéseket kell levonni az ilyen összeegyeztethetetlenségből abban az esetben, ha az RDG rendelkezéseit nem lehet az uniós joggal összhangban értelmezni.

55 Másodszor, az Otto Fuchs Beteiligungen és a Land lényegében azt állítja, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a kérdéseit téves előfeltevésekre alapította. Közelebbről, e bíróság tévesen állapította meg egyrészt azt, hogy az RDG rendelkezéseit akként kell értelmezni, hogy azokkal a versenyjog területén hivatalból ellentétes a csoportos behajtási kereset, másrészt pedig azt, hogy ha a kartell károsultjai nem élhetnek e csoportos keresettel, akkor gyakorlatilag lehetetlen, vagy legalábbis rendkívül nehéz lenne érvényesíteniük az uniós jog által számukra biztosított kártérítési jogot, mivel a német jog nem biztosít semmilyen alternatívát, amely ugyanilyen hatékony lenne, és amely lehetővé tenné e személyek számára, hogy e kártérítéshez való jogukat érvényesítsék.

56 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az uniós jog értelmezésére vonatkozó kérdéseket a nemzeti bíróság azon jogszabályi és ténybeli háttér alapján teszi fel, amelyet saját felelősségére határoz meg, és amelynek helytállóságát a Bíróság nem vizsgálhatja (lásd ebben az értelemben: 2023. október 26-i EDP – Energias de Portugal és társai ítélet, C-331/21, EU:C:2023:812, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

57 Mivel kizárólag a kérdést előterjesztő bíróság rendelkezik hatáskörrel a nemzeti jog értelmezésére és alkalmazására, a Bíróságnak akként kell figyelembe vennie az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések szabályozási hátterét, ahogyan azt az előzetes döntéshozatalra utaló határozat ismerteti (lásd ebben az értelemben: 2024. november 14-i S. [Az ítélkező testület megváltoztatása] ítélet, C-197/23, EU:C:2024:956, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Egyébiránt e kérdések relevanciájának a jelen ítélet 40. pontjában felidézett vélelme nem dönthető meg csupán azon körülmény alapján, hogy az alapeljárásban részt vevő valamelyik fél vitat bizonyos olyan tényeket, amelyek helytállóságának vizsgálata nem a Bíróság feladata, és amelyektől az alapjogvita tárgyának meghatározása függ (lásd ebben az értelemben: 2016. szeptember 22-i Breitsamer und Ulrich ítélet, C-113/15, EU:C:2016:718, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

58 Márpedig a jelen ítélet 55. pontjában említett előfeltevések azon nemzeti háttérnek a kérdést előterjesztő bíróság általi értékelésén alapulnak, amelybe az alapjogvita illeszkedik. Ez az értékelés kizárólag e bíróság hatáskörébe tartozik, a Bíróságnak pedig nem feladata vizsgálni annak helytállóságát.

59 E körülmények között, továbbá a kérdést előterjesztő bíróság által végzett ilyen vizsgálat sérelme nélkül (lásd ebben az értelemben: 2018. június 27-i Altiner és Ravn ítélet, C-230/17, EU:C:2018:497, 23. pont) meg kell állapítani, hogy a második és a harmadik kérdés elfogadható.

Az ügy érdeméről

60 Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése közvetlen joghatásokat fejt ki a magánszemélyek közötti jogviszonyokban, és olyan jogokat keletkeztet a jogalanyok számára, amelyeket a nemzeti bíróságoknak védelemben kell részesíteniük (1974. január 30-i BRT és Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs ítélet, 127/73, EU:C:1974:6, 16. pont; 2021. október 6-i Sumal ítélet, C-882/19, EU:C:2021:800, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

61 E tekintetben az EUMSZ 101. cikk teljes érvényesülését, különösen pedig az (1) bekezdésében foglalt tilalom hatékony érvényesülését veszélyeztetné, ha nem lenne bármely személynek lehetősége kártérítést követelni azon kárért, amelyet a versenyjog megsértése okozott neki (lásd ebben az értelemben: 2001. szeptember 20-i Courage és Crehan ítélet, C-453/99, EU:C:2001:465, 26. pont; 2021. október 6-i Sumal ítélet, C-882/19, EU:C:2021:800, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

62 Következésképpen bármely személy kártérítést követelhet az őt ért kárért, amennyiben okozati összefüggés áll fenn e kár és az ilyen jogsértés között (lásd ebben az értelemben: 2006. július 13-i Manfredi és társai ítélet, C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461, 61. pont; 2021. október 6-i Sumal ítélet, C-882/19, EU:C:2021:800, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

63 A bármely személyt megillető azon jog, hogy az ilyen kárért kártérítést követeljen, megerősíti az uniós versenyszabályok hatékonyságát, és visszatarthat a verseny korlátozására vagy torzítására alkalmas, gyakran rejtett magatartásoktól, ily módon hozzájárulva az Unión belüli hatékony verseny fenntartásához (lásd ebben az értelemben: 2021. október 6-i Sumal ítélet, C-882/19, EU:C:2021:800, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

64 Amint az kitűnik a 2014/104 irányelv (12) preambulumbekezdéséből, a versenyjog megsértése által okozott kár megtérítéséhez való e jogot ezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése kodifikálta, amely akként rendelkezik, hogy a tagállamok biztosítják, hogy minden olyan természetes vagy jogi személynek, aki ilyen kárt szenvedett, lehetősége legyen e kár teljes körű megtérítését követelni és teljes körű kártérítést kapni.

65 Az említett irányelv (4) preambulumbekezdése kifejti, hogy az említett kártérítéshez való jog megköveteli, hogy minden tagállam rendelkezzen olyan eljárási szabályokkal, amelyek biztosítják e jog hatékony gyakorlását. E preambulumbekezdés értelmében a hatékony jogorvoslati eljárások szükségessége a Charta 47. cikkének első bekezdésében biztosított hatékony bírói jogvédelemhez való jogból is következik, amelynek megfelel az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésében támasztott azon kötelezettség, hogy meg kell teremteni azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken e védelem biztosításához szükségesek (lásd ebben az értelemben: 2017. május 16-i Berlioz Investment Fund ítélet, C-682/15, EU:C:2017:373, 44. pont; 2020. október 6-i État luxembourgeois [Adózással kapcsolatos információk iránti megkereséssel szembeni jogorvoslati jog] ítélet, C-245/19 és C-246/19, EU:C:2020:795, 47. pont).

66 E tekintetben, amint azt a 2014/104 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése előírja, ezen irányelv bizonyos olyan szabályokat állapít meg a kártérítési keresetekre vonatkozóan, amelyeket az uniós jogalkotó szükségesnek ítélt ahhoz, hogy a versenyjogi jogsértés következtében kárt szenvedett személyek valamely vállalkozással vagy vállalkozások társulásával szemben hatékonyan érvényesíthessék az e kár teljes megtérítésére vonatkozó jogukat.

67 E kontextusban ezen irányelv 2. cikkének 4. pontja akként határozza meg a „kártérítési kereset” fogalmát, hogy az alatt a nemzeti jog szerinti olyan keresetet kell érteni, amelyben egy állítólagos károsult fél, az állítólagos károsult fél vagy felek nevében eljáró személy – amennyiben többek között a nemzeti jog ezt lehetővé teszi –, vagy az állítólagos károsult fél jogát jogutódlással megszerző természetes vagy jogi személy, beleértve az igényt megszerző személyt is, kártérítési igényt terjeszt egy nemzeti bíróság elé.

68 Így az említett irányelv előirányozza annak lehetőségét, hogy a kártérítési keresetet benyújthassa akár közvetlenül az a természetes vagy jogi személy, aki az uniós jog által biztosított kártérítési joggal rendelkezik, akár pedig olyan harmadik személy, akire az állítólagos károsult kártérítési jogát engedményezték.

69 Mindemellett, amint azt indítványának 100. és 101. pontjában lényegében a főtanácsnok is kiemelte, a 2014/104 irányelv 2. cikkének 4. pontja nem támaszt semmilyen kötelezettséget a tagállamokkal szemben arra vonatkozóan, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló csoportos behajtási kereseti mechanizmust hozzanak létre, és nem szabályozza azokat a feltételeket sem, amelyektől annak érvényessége függ, hogy a károsult személy ilyen csoportos kereset céljából engedményezze a versenyjogi jogsértés által okozott kár megtérítéséhez való jogát.

70 Ebből következik, hogy mind a csoportos kártérítési kereset mechanizmusának bevezetése, mind pedig azok a feltételek, amelyektől annak érvényessége függ, hogy a versenyjog megsértéséhez állítólagosan kapcsolódó kár megtérítéséhez való jogot valamely természetes vagy jogi személyre engedményezzék annak érdekében, hogy e személy ilyen csoportos keresetet indítson valamely nemzeti bíróság előtt, az e kártérítési jog gyakorlására vonatkozó azon részletes szabályok körébe tartoznak, amelyekről a 2014/104 irányelv nem rendelkezik.

71 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint vonatkozó uniós szabályozás hiányában az egyes tagállamok belső jogrendjének feladata meghatározni a versenyjog megsértéséből eredő kár megtérítésének követelésére vonatkozó jog gyakorlásának részletes szabályait, tiszteletben tartva az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét (lásd ebben az értelemben: 2001. szeptember 20-i Courage és Crehan ítélet, C-453/99, EU:C:2001:465, 29. pont; 2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet, C-637/17, EU:C:2019:263, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

72 A tényleges érvényesülés és az egyenértékűség elvét a 2014/104 irányelv hatálya alá tartozó területen ezen irányelv 4. cikke tükrözi, amely lényegében átveszi a Bíróság ítélkezési gyakorlatából eredő fordulatokat. Mindazonáltal a második és a harmadik kérdés vizsgálata során csak a tényleges érvényesülés elvét kell figyelembe venni, amelyre a kérdést előterjesztő bíróság kizárólagosan hivatkozik.

73 E rendelkezés szerint a tényleges érvényesülés elvével összhangban a tagállamok biztosítják, hogy a kártérítési igények érvényesítésére vonatkozó valamennyi nemzeti szabály és eljárás oly módon kerüljön megállapításra és alkalmazásra, hogy ne tegyék a gyakorlatban megvalósíthatatlanná vagy túlzottan nehézzé a versenyjogi jogsértéssel okozott kár teljes megtérítésére vonatkozó uniós jog gyakorlását.

74 A Bíróság kimondta különösen azt, hogy a versenyjog területén alkalmazandó nemzeti szabályok nem sérthetik az EUMSZ 101. cikk és az EUMSZ 102. cikk hatékony alkalmazását, és azokat az e területre vonatkozó ügyek sajátosságaihoz kell igazítani, amelyek főszabály szerint összetett ténybeli és gazdasági elemzés lefolytatását teszik szükségessé (lásd ebben az értelemben: 2023. április 20-i Repsol Comercial de Productos Petrolíferos ítélet, C-25/21, EU:C:2023:298, 60. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

75 Ráadásul, jóllehet az adott területre vonatkozó uniós szabályozás hiányában az egyes tagállamok belső jogrendjének feladata meghatározni az uniós jogrendből származó egyéni jogok védelmének biztosítására irányuló jogorvoslatok eljárási szabályait, a tagállamok felelőssége, hogy minden esetben biztosítsák az említett jogokkal kapcsolatban a Charta 47. cikkének első

bekezdésében biztosított hatékony bírói jogvédelemhez való jog tiszteletben tartását (2019. november 19-i A. K. és társai [A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának függetlensége] ítélet, C-585/18, C-624/18 és C-625/18, EU:C:2019:982, 115. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Amint az a jelen ítélet 65. pontjában megállapításra került, a 2014/104 irányelv (4) preambulumbekezdése az ilyen jogvédelemhez való jogra hivatkozik.

76 A jelen ügyben, amint az kitűnik a jelen ítélet 28–33. pontjából, a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy összeegyeztethető-e a tényleges érvényesülés elvével, valamint a hatékony bírói jogvédelemhez való joggal az a nemzeti ítélkezési gyakorlat, amely akként értelmezi az RDG-t, hogy az megakadályozza, hogy a versenyjog megsértése miatt kárt szenvedett személyek csoportos behajtási keresetet indíthassanak.

77 E tekintetben e bíróság rámutat egyrészt arra, hogy e kereset az egyetlen olyan igényérvényesítési lehetőség, amely lehetővé teszi e személyek számára, hogy ténylegesen, csoportosan érvényesíthessék a kártérítéshez való jogukat. Másrészt, jóllehet az említett személyeknek lehetőségük van arra, hogy saját nevükben és saját javukra kártérítési keresetet indítsanak, ez a lehetőség nem teszi lehetővé számukra az említett jog hatékony gyakorlását. Tekintettel ugyanis a versenyjog megsértése tárgyában indított egyéni keresetek különösen összetett, hosszadalmas és költséges jellegére, a károsult személyek hajlamosak lemondani az ilyen egyéni keresetindításról, különösen ha csekély összegű kárról van szó.

78 Az alapeljárásban részt vevő valamennyi fél – az ASG 2 kivételével –, valamint az Európai Unió Bírósága alapokmánya 23. cikkének első bekezdése szerinti egyéb érdekeltek azonban a Bírósághoz benyújtott észrevételeikben számos olyan információt szolgáltattak, amelyek árnyalni látszanak az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben megfogalmazott állításokat.

79 Így először is, e felek és érdekeltek kétségbe vonják a kérdést előterjesztő bíróság azon állítását, amely szerint a nemzeti jog hivatalból kizárja, hogy a versenyjog megsértése miatt sérelmet szenvedett személyek igénybe vehessék a csoportos behajtási keresetet. E keresetet a versenyjog területére vonatkozó egyedi ügyek közül csak az olyan ügyek összefüggésében ítélték nem megfelelőnek, amelyekben az említett kereset megindítása ténylegesen az RDG azon rendelkezéseinek megsértéséhez vezetett, amelyek szerint összeférhetetlenség esetén tilos a jogi szolgáltató közreműködése.

80 Másodszor, árnyalni kell azt a megállapítást, amely szerint a nemzeti jog ugyanezen kereset vonatkozásában nem biztosít semmi olyan alternatívát, amely lehetővé tenné a károsult személyek számára, hogy csoportosan érvényesítsék a kártérítéshez való jogukat. A követelések valódi faktoring formájában történő átruházása – vagyis amikor nem csupán fiduciárius átruházás történik, hanem a követelés teljeskörűen átszáll valamely harmadik személyre, aki ezért azonnali pénzügyi ellenszolgáltatást fizet az átruházó részére –, valamint a pertársaság – amikor több felperes egyszerre indít keresetet, amely lehetővé teszi számukra többek között azt, hogy közösen folytassanak le értékeléseket, és közösen szerezzenek be szakértői véleményeket az egyes káraik összegének megállapítása érdekében – e tekintetben olyan elképzelhető alternatívának minősül, amelyet a német bírósági gyakorlat a versenyjog területére tartozó jogvitákban elismer.

81 Harmadszor, a kérdést előterjesztő bíróság azon megállapítását, amely szerint a károsult felek hajlamosak lennének arra, hogy lemondjanak a kártérítéshez való joguk érvényesítéséről, ha ezt csak egyéni kereset keretében tehetnék meg, a jelen ügyben kétségbe vonja az érintett fűrészüzemek egyéni követeléseinek összege, amely viszonylagossá teszi azt a tétlenséget, amelyet e fűrészüzemek az ilyen típusú keresetek vonatkozásában tanúsíthatnának.

82 E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy kizárólag a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a nemzeti jog azon értelmezése, amely a versenyjog hatálya alá tartozó jogvitákban kizárja a csoportos behajtási keresetet, azzal a hatással jár-e, hogy lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé teszi az uniós jog által a versenyjogi jogsértés károsultjai számára biztosított kártérítési jog érvényesítését, és megfosztja őket a hatékony bírói jogvédelemtől.

83 E célból azonban figyelembe kell vennie az ilyen jogsértésből eredő kár megtérítéséhez való jog gyakorlására vonatkozóan a nemzeti jog által előírt részletes szabályokkal kapcsolatos valamennyi releváns tényezőt (lásd analógia útján: 2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet, C-637/17, EU:C:2019:263, 45. pont).

84 Így a kérdést előterjesztő bíróságnak csak akkor kellene arra a következtetésre jutnia, hogy a nemzeti jog, amelyet akként kell értelmezni, hogy az kizárja a csoportos behajtási keresetet, nem felel meg a jelen ítélet 71–75. pontjában kifejtett uniós jogi követelményeknek, ha e vizsgálat végén e bíróságnak egyrészt arra a következtetésre kellene jutnia, hogy a nemzeti jog által az ilyen behajtási kereset mellett biztosított alternatív kollektív mechanizmusok egyike sem teszi lehetővé, hogy hatékonyan érvényesítsék azon személyeknek vagy a személyek azon csoportjának jogait, akik a versenyjog megsértése által állítólagosan okozott kár megtérítését kérik – vagyis a jelen ügyben az érintett fűrészüzemek jogait –, másrészt pedig, hogy az egyéni kereset megindításának a nemzeti jog által előírt feltételei lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé teszik e kártérítési jog érvényesítését, ezáltal pedig sértik a hatékony bírói jogvédelemhez való jogukat.

85 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a versenyjog területére tartozó ügyek sajátosságaira, különösen pedig a jelen ítélet 74. pontjában felidézett azon körülményre tekintettel, hogy az e jog megsértése miatti kártérítési keresetek benyújtásához főszabály szerint összetett ténybeli és gazdasági elemzésre van szükség, kétségkívül megkönnyítheti a károsultak számára a kártérítési jog érvényesítését az, ha a nemzeti jogban léteznek az egyéni követelések összevonását lehetővé tevő mechanizmusok. Közelebbről, az ilyen mechanizmusok megkönnyíthetik az önálló kártérítési keresetek megindítását, amelyek alátámasztására nem létezik semmilyen jogerős megállapítás, amelyet a versenyhatóság a jogsértés vonatkozásában tett volna.

86 Mindazonáltal az ilyen kártérítési keresetek összetettsége és eljárási költségei önmagukban nem teszik lehetővé annak megállapítását, hogy a kártérítési jog egyéni kereset keretében történő érvényesítése gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé válna, ami a versenyjogi jogsértés károsultjai egyéni követeléseinek összevonására irányuló mechanizmusok hiányában azzal a következménnyel járna, hogy megfosztja őket a hatékony bírói jogvédelemhez való joguktól. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanis adott esetben csak akkor juthatna ilyen következtetésre, ha az ügy valamennyi jogi és ténybeli körülményének értékelése alapján azt állapítaná meg, hogy a nemzeti jog konkrét elemei akadályozzák ezen egyéni keresetek előterjesztését.

87 Hozzá kell tenni, hogy ha e bíróság azt állapítaná meg, hogy az alapügyben a csoportos behajtási kereset mechanizmusa képezi az egyetlen olyan eljárási módot, amely lehetővé teszi az érintett fűrészüzemek számára, hogy hatékonyan érvényesítsék a szóban forgó kartellhez állítólagosan kapcsolódó kár megtérítéséhez való jogukat, e megállapítás nem járna azon nemzeti rendelkezések alkalmazásának sérelmével, amelyek a jogalanyok védelmére törekedve szabályozzák az ilyen behajtási szolgáltatásokat nyújtó személyek tevékenységét, többek között annak érdekében, hogy biztosítsák e szolgáltatások minőségét, valamint az ilyen szolgáltatók által felszámított díjak objektív és arányos jellegét, továbbá megelőzzék az összeférhetetlenséget és a visszaélésszerű eljárási cselekményeket.

88 Végül, ami azt a kérdést illeti, hogy milyen következtetéseket kell levonni abból, ha a kérdést előterjesztő bíróság adott esetben megállapítja, hogy nem tartják tiszteletben a hatékony bírói jogvédelemhez való jogot, a jelen ítélet 60. és 64. pontjából kitűnik, hogy a versenyjog megsértésével okozott kár teljes megtérítéséhez való jog, amelyet a 2014/104 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése kodifikált, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése vonatkozásában elismert közvetlen hatályból ered.

89 Ezenkívül a Bíróság pontosította, hogy a Charta 47. cikke önmagában elegendő, és azt nem kell uniós jogi vagy nemzeti jogi rendelkezésekkel pontosítani ahhoz, hogy önmagában hivatkozható jogot biztosítson a magánszemélyek számára (2018. április 17-i Egenberger ítélet, C-414/16, EU:C:2018:257, 78. pont; 2024. február 20-i X [Felmondási okok hiánya] ítélet, C-715/20, EU:C:2024:139, 80. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

90 Márpedig az uniós jog elsőbbségének elve arra kötelezi az uniós jog rendelkezéseit hatáskörének keretei között alkalmazni hivatott nemzeti bíróságot, hogy amennyiben a nemzeti szabályozást nem tudja az uniós jog követelményeivel összhangban értelmezni, azáltal biztosítsa az előtte folyamatban lévő jogvitában e követelmények teljes érvényesülését, hogy szükség esetén – saját hatáskörénél fogva – eltekint minden olyan – akár utólagos – nemzeti szabályozás vagy gyakorlat alkalmazásától, amely ellentétes e jog közvetlen hatállyal bíró rendelkezésével, anélkül hogy kérelmeznie kellene vagy meg kellene várnia e nemzeti szabályozás vagy gyakorlat jogalkotói vagy bármilyen egyéb alkotmányos úton történő előzetes megsemmisítését (lásd ebben az értelemben: 2019. június 24-i Popławski ítélet, C-573/17, EU:C:2019:530, 57. és 58. pont; 2024. január 25-i Em akaunt BG ítélet, C-438/22, EU:C:2024:71, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

91 Következésképpen a jelen ítélet 84. pontja szerinti esetben a kérdést előterjesztő bíróságnak először is meg kell határoznia, hogy a nemzeti jog egészére tekintettel és az e jogban elismert értelmezési módszerek alkalmazásával lehetséges-e az RDG releváns rendelkezéseinek az uniós jog követelményeivel összhangban álló értelmezést tulajdonítani, anélkül azonban, hogy e rendelkezéseket *contra legem* értelmezné (lásd analógia útján: 2022. június 22-i Volvo és DAF Trucks ítélet, C-267/20, EU:C:2022:494, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

92 E tekintetben, amint az a jelen ítélet 79. pontjában megállapításra került, a Bíróság előtti eljárásban részt vevő bizonyos felek jelezték, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti rendelkezések nem zárják ki hivatalból a csoportos behajtási kereset mechanizmusának alkalmazását a versenyjog területére tartozó jogvitákban, továbbá hogy bizonyos nemzeti bíróságok akként értelmezik e rendelkezéseket, mint amelyek valamely konkrét esetben e mechanizmus alkalmazását olyan feltételek tiszteletben tartásától teszik függővé, amelyek a nyújtott szolgáltatások minőségének, a szolgáltatót megillető díjazás megfelelő szintjének, valamint annak biztosítására irányulnak, hogy a szolgáltató vonatkozásában ne merüljön fel összeférhetetlenség.

93 A kérdést előterjesztő bíróságnak csak akkor kell mellőznie az említett rendelkezések alkalmazását, ha nincs semmilyen lehetőség az összhangban álló értelmezésre (lásd ebben az értelemben: 2021. január 21-i Whiteland Import Export ítélet, C-308/19, EU:C:2021:47, 63. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

94 Az eddigi megfontolások összességére tekintettel a második és a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2014/104 irányelv 2. cikkének 4. pontjával, 3. cikkének (1) bekezdésével és 4. cikkével összefüggésben értelmezett EUMSZ 101. cikket, valamint a Charta 47. cikkének első bekezdését akként kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes valamely nemzeti szabályozás azon

értelmezése, amely azzal a hatással jár, hogy megakadályozza a versenyjog megsértése miatt állítólagosan károsult személyeket abban, hogy kártérítési jogaikat valamely jogi szolgáltatóra engedményezzék annak érdekében, hogy az csoportosan, önálló kártérítési kereset keretében érvényesítse azokat, amennyiben

– a nemzeti jog nem biztosít semmi egyéb olyan lehetőséget e károsult személyek egyéni követeléseinek összevonására, amely alkalmas lenne annak biztosítására, hogy e kártérítési jogok érvényesítése hatékony legyen, és

– az egyéni kártérítési kereset benyújtása az adott ügy összes körülményére tekintettel lehetetlennek vagy rendkívül nehéznek bizonyul az említett személyek számára, aminek következtében megfosztják őket a hatékony bírói jogvédelemhez való joguktól.

Amennyiben e nemzeti szabályozást nem lehet az uniós jog követelményeivel összhangban értelmezni, az uniós jog e rendelkezései arra kötelezik a nemzeti bíróságot, hogy mellőzze az említett nemzeti szabályozás alkalmazását.

A költségekről

95 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

A tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról szóló, 2014. november 26-i 2014/104/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikkének 4. pontjával, 3. cikkének (1) bekezdésével és 4. cikkével összefüggésben értelmezett EUMSZ 101. cikket, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének első bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

azokkal ellentétes valamely nemzeti szabályozás azon értelmezése, amely azzal a hatással jár, hogy megakadályozza a versenyjog megsértése miatt állítólagosan károsult személyeket abban, hogy kártérítési jogaikat valamely jogi szolgáltatóra engedményezzék annak érdekében, hogy az csoportosan, olyan kártérítési kereset keretében érvényesítse azokat, amelyet nem azt követően indítanak, hogy valamely versenyhatóság jogerős és kötelező erejű határozatban ilyen jogsértést állapított volna meg, különösen ami a tényállás rögzítését illeti, amennyiben

– **a nemzeti jog nem biztosít semmi egyéb olyan lehetőséget e károsult személyek egyéni követeléseinek összevonására, amely alkalmas lenne annak biztosítására, hogy e kártérítési jogok érvényesítése hatékony legyen, és**

– **az egyéni kártérítési kereset benyújtása az adott ügy összes körülményére tekintettel lehetetlennek vagy rendkívül nehéznek bizonyul az említett személyek számára, aminek következtében megfosztják őket a hatékony bírói jogvédelemhez való joguktól.**

Amennyiben e nemzeti szabályozást nem lehet az uniós jog követelményeivel összhangban értelmezni, az uniós jog e rendelkezései arra kötelezik a nemzeti bíróságot, hogy mellőzze az említett nemzeti szabályozás alkalmazását.

Aláírások